

129. Kalveren bij de koe: gewenst in Noord-Holland?

Van mei tot oktober 2004 is een onderzoek uitgevoerd in het kader van een afstudeervak en begeleid vanuit het project "Kalveren bij de Koe". Onderwerp was de kalveropfok op melkveehouderijbedrijven in Noord-Holland. Belangrijkste doel van het onderzoek was om na te gaan in hoeverre de activiteiten en ervaringen van "Kalveren bij de Koe" aansluiten op de manier waarop kalveren in de praktijk worden opgefokt. Daarnaast is geprobeerd een beeld te krijgen van de eerste drie maanden van de kalveropfok in de praktijk, en welke problemen en vragen er bij melkveehouders, zowel biologische als gangbare, rond kalveropfok spelen.

Daartoe is een schriftelijke enquête gehouden, met als vragen onder andere:

- Hoe ziet de kalveropfok eruit qua huisvesting, melkverstrekking, hygiëne en gezondheid?
- Welke problemen doen zich voor in de kalveropfok?
- Waar zien melkveehouders mogelijkheden om de kalveropfok te verbeteren?
- Zijn veehouders tevreden over de manier waarop ze momenteel hun kalveren opfokken?

Er zijn 120 gangbare en 41 biologische melkveehouders in Noord-Holland aangeschreven. Uiteindelijk reageerden 34 gangbare (28%) en 21 biologische melkveehouders (51%).

Resultaten

Uit de enquête blijkt dat de huidige opfok in de eerste 14 dagen zowel bij gangbare als biologische veehouders het meest in eenlingboxen plaatsvindt. Als ideale opfokmethode wordt het opfokken in iglo's door zowel gangbare als biologische veehouders genoemd. De opfok tot 3 maanden gebeurt bij de meeste biologische veehouders in groepsstrohokken (86%), gangbare veehouders stappen veel eerder over op het huisvesten in ligboxen met roosters. De ideale opfokmethode tot 3 maanden is verschillend: voor de meeste gangbare veehouders is dit het huisvesten in groepsstrohokken, terwijl biologische veehouders de kalveren het liefst bij de koe houden.

Wat betreft melkverstrekking geven gangbare en biologische veehouders de biest vooral met de fles (resp. 47% en 41%). Na de biestperiode schakelen de meeste veehouders over op melk verstrekken via een emmer zonder speen (resp. 67% en 60%).

Als gevraagd wordt naar sterkste punt in de kalveropfok wordt door de meeste gangbare en biologische veehouders de huisvesting genoemd (resp. 29% en 48%). Opvallend is dat huisvesting ook genoemd wordt als het zwakste punt (resp. 42% en 37%).

Gangbare veehouders zijn tijd en kosten als grootste beperkende factor in de kalveropfok (beide 21%).

Biologische veehouders vinden het niet natuurlijk zijn van de opfok en ook de kosten een beperkende factor (beide 15%), tijd echter niet.

Voor het project "Kalveren bij de Koe" was een belangrijke vraag of melkveehouders het bezwaarlijk vinden om kalveren bij de koe te laten zogen. Gangbare melkveehouders geven duidelijk aan dat ze het bezwaarlijk vinden om het kalf bij de koe te laten zogen (73%). Biologische melkveehouders zijn minder negatief over zogen bij de koe, 52% geeft aan dit niet bezwaarlijk te vinden.

Als naar de reden gevraagd wordt waarom de melkveehouders het bezwaarlijk vinden om het kalf bij de koe te laten zogen (tabel 1) geven de meeste gangbare en biologische melkveehouders aan dat dit systeem onrust geeft (resp. 35 en 31%) en omdat het lastig is om in de gaten te houden of het kalf de biest wel drinkt (resp. 26% en 31%). Vooraf was verwacht dat hygiëne en diergezondheid belangrijke tegenargumenten zouden zijn. Ondanks dat zowel in de literatuur als door veel betrokken instanties wordt aangegeven dat het kalf direct individueel gehuisvest moet worden, liefst onder zo steriel mogelijke omstandigheden, worden deze redenen door weinig veehouders in de enquête aangegeven.

Als reden waarom veehouders het niet bezwaarlijk vinden (tabel 2) om het kalf bij de koe te laten zogen werd drinken (29%) door de gangbare melkveehouders het meest genoemd. De meeste biologische melkveehouders geven aan dat ze het zogen van het kalf bij de koe positief vinden omdat dit een natuurlijk systeem is (45%), geen enkele gangbare melkveehouder gaf dit als reden op.

Tabel 1: Redenen waarom veehouders het zogen van kalveren bij de koe bezwaarlijk vinden

	Gangbaar		Biologisch	
	Frequentie	Percentage	Frequentie	Percentage
Ervaringen	2	6%	0	0%
Arbeid	4	12%	1	8%
Drinken	9	26%	4	31%
Huisvesting	2	6%	2	15%
Kosten	1	3%	1	8%
Gezondheid	3	9%	0	0%
Rust	12	35%	4	31%
Hygiëne	1	3%	0	0%
Scheiden	0	0%	1	8%
Totaal	34	100%	13	100%
Aantal veehouders (niet ingevuld)	24 (3)		11 (0)	

Tabel 2: Redenen waarom veehouders het zogen van kalveren bij de koe positief beoordelen

	Gangbaar		Biologisch	
	Frequentie	Percentage	Frequentie	Percentage
Drinken	2	29%	1	9%
Arbeid	1	14%	1	9%
Groei	1	14%	0	0%
Gezondheid	1	14%	0	0%
Kalf maakt koe actiever	1	14%	1	9%
Natuurlijk	0	0%	5	45%
Huisvesting	0	0%	1	9%
Rust	0	0%	1	9%
Kalf is florisanter	0	0%	1	9%
Goed voor koe en kalf	1	14%	0	0%
Totaal	7	100%	11	100%
Aantal veehouders (niet ingevuld)	9 (3)		12 (2)	

Conclusie

Uit het onderzoek komt naar voren dat melkveehouders nog relatief onbekend zijn met het opfokken van kalveren bij de koe. Maar ze staan er niet bijzonder negatief tegenover. Biologische melkveehouders hebben de meeste interesse. Zij geven aan dat ze de kalveren in een natuurlijk systeem willen opfokken en zien daarnaast nog wel meer positieve effecten.

Door een aantal, vooral gangbare, veehouders wordt aangegeven dat het aspect tijd een beperkende factor is in de kalveropfok bij de koe. Soms wordt de factor tijd echter juist positief ervaren: als men het kalf bij de koe laat lopen hoeft er geen melk meer te worden gevoerd en dat is tijdbesparend. Ook het aspect kosten wordt door zowel gangbare als biologische veehouders genoemd als beperkende factor in de kalveropfok. Hierbij wordt blijkbaar geen rekening gehouden met mogelijke positieve effecten: door het kalf bij een pleegkoe te laten zogen vallen de kosten van kunstmelk weg. Bij een pleegkoe valt te denken aan een kreupele koe, een koe die slecht drachtig wil worden of een koe met onvoldoende productie. Deze koeien zouden anders van het bedrijf verdwijnen, maar hebben zo nog een functie als pleegkoe en de veehouder hoeft zo geen melkgeld te missen.

Door gericht aandacht te geven aan de praktische zaken die bij dit opfokstelsel komen kijken en melkveehouders mee te laten kijken bij collega's die dit stelsel al in de praktijk brengen kan het opfokstelsel mogelijk opgang maken. Veehouders kunnen met hun eigen ogen bekijken hoe dit stelsel eigenlijk in elkaar zit en kunnen voor zichzelf beslissen of hun aangegeven bezwaren terecht zijn of niet.

Hanneke van der Leij, Hogeschool Larenstein, Deventer